

7. Методические рекомендации по проведению полевых опытов с кукурузой / [сост. Д. С. Филев, В. С. Циков, В. И. Золотов [и др.]. – Днепропетровск, 1980. – 54 с.

УДК 633.854.78:631.527.5

ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРОСТИХ ТА ТРЬОХЛІНІЙНИХ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ З ВИСОКИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПОСУХОСТІЙКОСТІ

Карапіра С.І. – с.н.с., СГІ НЦНС

Мішин С.М. – к.с.-г.н., доцент,

Когут І.М. – к.с.-г.н., асистент, Одеський ДАУ

Постановка проблеми. До Державного реєстру сортів рослин України внесено більше 275 гібридів і сортів соняшнику (частка сортів незначна) [1].

Переважна більшість гібридів, що входить до Реєстру, – олійного напрямку використання, серед яких гібриди чотирьох груп стиглості: скоростигла, ранньостигла, середньорання і середньостигла рекомендовано до поширення в Степовій і Лісостеповій зонах.

На ринку насіння соняшнику працюють 40 селекційних установ, з яких 18 – вітчизняних, а частка гібридів вітчизняної селекції в реєстрі становить 49 %.[2]

Стан вивчення проблеми. Слід відмітити, що на теперішній час рівень використання біологічного потенціалу соняшнику є найменшим серед олійних культур і навіть не досягає 50 %. Впродовж останнього десятиріччя в середньому по Україні урожайність соняшника складала 1,35 т/га, що навіть менше, ніж в 1990 році (1,59 т/га). Але останнім часом намітились позитивні зрушення: середній показник урожайності соняшнику в Україні перевищив 1,50 т/г [3]. Проте є і не зовсім бажані зміни, так виходячи з малюнка 1, ми бачимо значне насичення у виробництві соняшника (61%) гібридами іноземного виробництва.

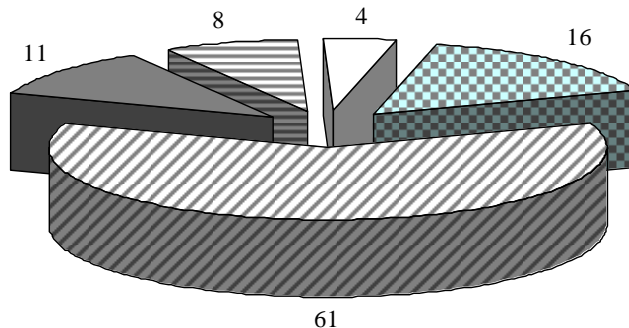

Рисунок 1. Розподіл гібридів соняшнику, внесених до Реєстру сортів рослин України, за походженням.

1. Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва – 11 %
2. Селекційно-генетичний інститут – 8 %
3. Інститут олійних культур - 4 %
4. Інші вітчизняні селекційні установи (всього 15) – 16 %
5. Іноземні фірми (всього 22) – 61 %

Слід відмітити, що в умовах півдня України гібриди селекції Селекційно-генетичного інституту та інституту рослинництва ім. Юр'єва добре себе зарекомендували, і за продуктивністю не тільки не поступаються, а часто навіть перевищують гібриди відомих іноземних брендів.

Так представленні в таблицях 1 і 2 нові гібриди мають низку показників, які в посушливому 2012 році перевищують визнанні та широко відомі багатством сільгоспвиробникам гібриди Згода і Ясон.

Матеріали та методика досліджень. Сортовипробування проводили на полях експериментальної бази СГІ “Дачна” в 2012 р. Ділянки дворядкові, густина стояння рослин – 55 тисяч на гектарі. Гібриди висівали рендомізованими блоками у трьохразовій повторності, облікова площа ділянки – 10 м².

Агротехніка польових дослідів - загальноприйнята для зони Південного степу.

Результати досліджень. Серед представленого переліку гібридів(табл.1) є різні за кількістю днів вегетації: так Од 5545×ОС1019В, Од 5890×ОС103В, Од 5730×4В, Од 5890×ОС103В, Ясон можна віднести до середньоранньої групи, а Згода, Од 5730×4В, (5990×5370)×ОС1013 В, (1024×5350)×103 В – до середньостиглих. Відрізняється також високорослість вивчаємих гібридів в межах від 172 до 188 см, проте немає чіткої залежності між вегетаційним періодом і висотою рослин.

Таблиця 1 - Елементи структури урожаю нових гібридів соняшнику

№	Варіант	Період вегетації, днів	Висота, см	Маса 1000 насінин, г
1	Од 5545×ОС1019В	115	185	46
2	Од 5730×4В	116	180	60
3	Од 5890×ОС103В	119	182	54
4	ОД 5103×ОС1029В	114	188	47
5	Од 1050×ОС1011В	113	175	43
6	Згода	116	187	61
7	Од 5545×ОС1019В	114	184	43
8	Од 5730×4В	114	174	51
9	Од 5890×ОС103В	113	172	50
10	(5990×5370)×ОС1013 В	115	179	48
11	(1024×5350)×103 В	120	188	53
12	Ясон	113	176	60

За показниками маси 1000 насінин більшість гібридів поступаються традиційно крупнонасінними Згоді і Ясону на 7- 17 грам, проте це ніяким чином не впливає на рівень продуктивності та олійність (табл. 2).

В групі простих міжлінійних гібридів найбільший урожай насіння був у Од 5545×ОС1019В – 34,73 ц/га, що на 3,9 ц/га перевищує стандарт Згода. Варто відмітити також Од 5890×С103В, який перевищував стандарт на 3,17 ц/га.

Олійність у вище названих гібридів також вища на 2,3-1,1% відповідно. Гібрид Од 1050×Ос1011В хоч і мав вищу олійність на 1,1% ніж у стандарту, проте мав незначне перевищення за продуктивністю.

Таблиця 2 - Урожайність та олійність нових гібридів соняшнику

№	Варіант	Середній врожай, ц/га	-,+ до стандарту	Олійність,%
1	Од 5545×ОС1019В	34,73	+3,90	54,4
2	Од 5730×4В	34,00	+3,17	53,2
3	Од 5890×ОС103В	32,50	+1,67	52,6
4	ОД 5103×ОС1029В	32,40	+1,57	52,3
5	Од 1050×Ос1011В	32,00	+1,17	53,2
6	St Згода	30,83		52,1
7	(5750×5390) ×1019В	33,00	+3,50	53,5
8	(5545×5750)ОС1011В	31,50	+2,00	51,8
9	(5890×5370) ×1011	31,50	+2,00	55,2
10	(5990×5370) ×ОС1013 В	32,17	+2,67	50,6
11	(1024×5350) ×103 В	31,33	+1,83	52,1
12	St Ясон	29,50		52,6

Трьохлінійні гібриди за рівнем продуктивності були нижчими в порівнянні з простими міжлінійними. В цій групі найвищий врожай насіння сформувався в гібриду (5750×5390) ×1019В – 33,0 ц/га, що на 3,5 ц/га перевищує стандарт Ясон. Вищий врожай насіння на 2,00-2,67 ц/га в порівнянні з контролем сформували гібриди (5545×5750)ОС1011В, (5890×5370)×1011, (5990×5370)×ОС1013 В, особливо слід відмітити (5890×5370)×1011 з найбільшим в досліді рівнем олійності - 55,2%.

Висновки та пропозиції. Зважаючи на складні умови вегетації 2012 року, можна характеризувати вищевказані гібриди як добре посухостійкі та з достатньо високим рівнем олійності що дасть їм в майбутньому зайняти чільні місця в господарствах півдня України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2008 р. – К.: Алеф, 2008. – 420 с.
3. Кириченко В.В., Коломацька В.П., Макляк К.М., Сивенко В.І. Виробництво соняшнику в Україні / Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва УА-АН. Вісник ЦНЗ АПВ Харківської області. -2010. –Випуск 7. – 282 с.